

Ástráður í 20 ár: Kynfræðsla á tímum kórónuveirunnar

Mikið vatn hefur runnið til sjávar frá stofnun Ástráðs fyrir 20 árum. Margar breytingar hafa átt sér stað í félaginu sem endurspeglar ekki síst breytingar á samfélagi okkar á þessum tíma. Félagið hefur breytt nafninu tvisvar, en árið 2004 varð það að Ástráði (áður Félag um forvarnarstarf læknanema) og árið 2017 varð félagið að kynfræðslufélagi í stað forvarnarfélags. Auk nafnbreytingar fékk félagið nýtt merki og bolum fræðaranna var breytt; þeir fóru úr því að vera skærgrænir með manni sem leit út eins og Woody Allen, yfir í stílhreina hvíta boli með fallegu bleiku hjarta. Við þurftum því aldrei að ganga í skærgrænu bolunum og viljum þakka fyrri stjórn Ástráðs fyrir það tískuskyn sem þurfti til að koma þeim bolum út úr myndinni – að öllum ólöstuðum sem komu að hönnun bolanna.

Markmiðið með stofnun félagsins var að veita unglíngum fræðslu um heilbrigðismál og var í fyrstu einkum lögð áhersla á kynsjúkdóma og getnaðarvarnir. Ein helsta ástæða fyrir þeirri áherslu var há tíðni barneigna og þungunarrofs meðal ungra kvenna á Íslandi í samanburði við hin Norðurlöndin. Fljótt kom þó í ljós að

margt annað þurfti að bæta og því hefur fræðsla Ástráðs ekki aðeins miðast að getnaðarvörnum og kynsjúkdómum heldur einnig tveimur öðrum meginþáttum kynfræðslu síðustu ára, samskiptum og samþykki.

Á fyrsta starfsári félagsins var farið í 15 framhaldsskóla á landinu auk félagsmiðstöðva og síðan þá hefur fjöldi fyrirlestra aukist jafnt og þétt. Nú fara læknemar á vegum Ástráðs í alla framhaldsskóla landsins, 31 talsins. Ástráður hefur þó ekki aðeins verið með fyrirlestra heldur einnig komið að ýmsum verkefnum sem varða kynheilbrigðismál á Íslandi og innan háskólans. Þar má nefna SEKSÍ-herferðina 2008, smokkaherferðina 2011 og smokkasjálfsalaverkefnið 2018, stofnun Ástblæs hinsegin félags læknanema 2020 og bætt aðgengi háskólanema heilbrigðisvísindasviðs að tíðavörum, svo eitthvað sé nefnt.

Þó er óhætt að segja að á starfsárinu 2020 hafi félagið orðið fyrir hvað mestum breytingum sökum heimsfaraldursins COVID-19. Í mars féllu allir fyrirlestrar tímabundið niður og um haustið varð ljóst að nánast öll fræðslan yrði að fara fram í gegnum fjarfundabúnað. Þar glímdu 2. árs læknemar og fræðarar við áður óþekktar áskoranir í kynfræðslu. Eins og það hafi ekki verið nógu mikil áskorun að ræða við unglíngum um kynlíf – þá var talað um forsæði, að snípurinn blotni ekki og að endaparmurinn hafi sogkraft líkt og ryksuga, með 100 manns á „mute“ og engan í mynd. Við í stjórn Ástráðs getum ekki annað en verið stolt af því hvernig allir sem komið hafa að fræðslunni stóðu sig í að aðlaga starfsemi félagsins að samfélaginu á tímum heimsfaraldurs.

Ein stærsta áskorun Ástráðs undanfarin 20 ár hefur verið fjármögnun starfseminnar. Sífellt meiri vinna fer í að sækja um styrki frá hinum ýmsu fyrirtækjum og stofnunum. Á sama tíma gerir ungt fólk auknar kröfur um bætt kynfræðslu. Til þess að efla þá kynfræðslu sem ungmennum stendur nú þegar til boða þarf aukið fjármagn í félög eins og Ástráð. Nú

Hugufrún Lilja Ragnarsdóttir

3. árs læknanemi og formaður
Ástráðs 2020-2021

Snædís Inga Rúnarsdóttir

4. árs læknanemi og varaformaður
Ástráðs 2020-2021

í vetur skipaði mennta- og menningar- málaráðherra starfshóp um eflingu kynfræðslu í skólum. Fulltrúar Ástráðs hafa þó ekki enn verið kallaðir að borðinu í þeirri vinnu og er það miður. Við vonum að stuðningur við þá jafningjafraðslu sem hópur eins og læknemar bjóða falli á endanum að stefnu menntamálaráðuneytisins um öflugra kynfræðslu í skólum landsins. Okkur langar að leggja okkar reynslu fram og erum reiðubúin til samstarfs í því fjölþætta og stóra verkefni.

Starf Ástráðs er gríðarlega mikilvægt. Það sýnir öll sú umræða sem á sér stað í samfélaginu um bætt kynfræðslu í skólum. Ástráður er eina staðlaða jafningjafraðslan sem er í boði fyrir alla framhaldsskóla á landinu. Því er brýnt að halda áfram starfseminni af miklum krafti. Við í stjórn Ástráðs þökkum fyrri stjórnarmeðlimum Ástráðs fyrir sína vinnu í gegnum árin, fyrri fræðurum og öllum þeim sem hafa komið að starfsemi félagsins – án ykkar væri félagið ekkert og kynlíf og nán samskipti ungra Íslendinga lakari en ella.

